

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.4 «Германські мови та літератури (переклад
включно)»**

*Принцип новизни як основа реалізації
мети уроку іноземної мови*

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студ. групи ПР-64
Сіренко Анастасія-Іванна Юріївна

Науковий керівник:
кандидат
філологічних
наук, доцент
Жулавська Ольга
Олександрівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ІНОЗЕМНА МОВА ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ	6
1.1 Засади формування іншомовної компетентності та мовних знань	6
1.2 Використання інноваційних технологій при викладанні англійської мови.....	10
1.3 Комунікативний метод навчання англійській мові як сучасний системний підхід та його основні принципи.....	15
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ НОВИЗНИ ЯК ОСНОВА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	22
2.1 Залучення дітей до групової роботи на початкових етапах навчання за допомогою новітніх інтерактивних методів.....	22
2.2 Метод проектів як складова при залученні учнів до використання новітніх технологій.....	27
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	41

ВСТУП

Бакалаврська робота присвячена вивченню принципів новизни як основної цілі реалізації уроку з іноземної мови.

Одним із напрямків вдосконалення та оновлення освіти, що визначені у Державній національній програмі є пряме бажання «досягнення якісного нового рівня вивчення та викладання іноземних мов». Іноземна мова, на відміну від багатьох інших предметів, є цілою галуззю знань, так як здатна розкрити перед людиною невичерпну скарбницю іншомовних культур та незвичні традиції, зовсім нові життєві стилі. Інтеграція України на світовому рівні вимагає більш досконалого оволодіння іноземними мовами через застосування пріоритетно новітніх інноваційних технологій. Тому їхнє використання визначається одним із найважливіших напрямів освітнього реформування.

Реалізація на практиці продуктивного навчання мові є неможливою без впровадження та розробки відповідних новітніх навчальних технологій. Навчальний заклад має бути життям, яке студент проживає та в яке занурюється під час навчання. Досягнути це можливо тільки за рахунок новітнього підходу, створивши інтерактивне середовище. Значення слова «інтерактив» (пер. з англ. *inter* — «взаємний», *act* — «діяти») – взаємодія. Під інтерактивним методом розуміють спосіб організації взаємодії з учнями та між учнями через бесіду, діалог, складання ситуацій.

Вчителю у XXI сторіччі важливо знати та неабияк орієнтуватися у новітніх методах та принципах викладання іноземної мови, у спеціальних навчальних техніках і прийомах, щоб підібрати оптимальний метод викладання виходячи з рівня знань студента, його інтересів, потреб та вподобань. Навчальні методи не є простими, а їхнє вмотивоване та раціональне застосування на заняттях іноземних мов вимагає креативних підходів із боку педагога, ретельної підготовки та вмотивованості у викладанні.

Без застосування сучасних освітніх інноваційних технологій неможливою є якісна мовна підготовка школярів. Йдеться про застосування комунікаційних та інформаційних навчальних технологій, проектну навчальну роботу, роботу із навчальними мультимедійними та комп'ютерними програмами, аудіо та відеоматеріалами, використання дистанційних технологій під час навчання іноземній мові, створення у програмному середовищі Microsoft PowerPoint мультимедійних презентацій, залучення ресурсів мережі Інтернет.

Описані технології здатні реалізувати особовоорієнтовний підхід до навчання, забезпечити диференціацію та індивідуалізацію навчання із врахуванням здібностей дітей, їх рівня знань та вмінь.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що інформаційна компетентність все більше визначає рівень освіченості людини у сучасному середовищі. Безперечним є твердження про початок переходу людської цивілізації в новий якісний стан ("постіндустріальна", або "інформаційна", культура). Кожній стадії розвитку суспільства відповідають свої форма і зміст процесу навчання нових поколінь, передачі їм накопичених знань, навичок, традицій та впровадження принципів новизни у методики викладання.

Предметом дослідження є застосування інтерактивних методів та сучасних технологій на уроках англійської мови.

Об'єкт дослідження – сучасні інтерактивні методи навчання під час вивчення іноземної мови.

Мета дослідження полягає у тому, щоб дослідити сучасні методи викладання іноземної мови на різних етапах вивчення.

Для реалізації мети були поставлені наступні **завдання**:

1. Вивчити значення новітніх навчальних методів на уроках англійської мови;
2. Проаналізувати стан застосування інтерактивних навчальних методів у теорії та практиці навчання англійської мови;

3. Проаналізувати умови організації інтерактивного вивчення англійської мови;

4. Продемонструвати як саме можна використовувати інтерактивні методи на уроках англійської мови.

У ході роботи були використані такі **методи дослідження** питання новизни у викладанні іноземної мови:

1. Метод теоретичного дослідження, у якому сутність полягає в сходженні від абстрактного до конкретного, ідеалізації та формалізації;

2. Загальний метод дослідження (абстрагування й конкретизація, аналіз, синтез, моделювання, аналогія).

Практична цінність дослідження ґрунтується на подальшому використанні інтерактивних методів та принципів новизни на уроках іноземної мови. Крім того, можна на цих уроках використовувати описані та розроблені інтерактивні методи навчання.

Наукова новизна полягає у розробці інтерактивних вправ для вивчення англійської мови із залученням комп'ютерних програм та мультимедійних технологій.

Результати апробації дослідження:

1. Проведення практичних занять з учнями початкових класів та студентами з використанням новітніх технологій навчання;

2. Проведення дискусій, бесід та брифінгів з приводу запровадження принципів новизни на практиці;

РОЗДІЛ 1

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ

1.1 Засади формування іншомовної компетентності та мовних знань

Тактика вивчення іноземної мови визначається вимогами сучасного суспільства та рівнем розвитку, психолого-педагогічних, лінгвістичних наук. Цей алгоритм являє собою комунікативний підхід, що зумовлює практичну мету вивчення іноземних мов – формування і розвитку мовленнєвої комунікативної компетенції.

Основна мета іноземної мови — оволодіння учнями навичками та вміннями спілкуватися як в усній, так і письмовій формах у відповідності до соціальних норм та цілей мовленнєвої поведінки у типових ситуаціях. Школа – це той навчальний заклад, у якому утворюються базові механізми та навички іншомовного спілкування, які школярі зможуть удосконалювати та розвивати в майбутньому у відповідності з власними потребами [20, с. 26]. Головне завдання навчання англійській мові у загальноосвітніх навчальних закладах ґрунтується на тому, щоб сформувати в учнів комунікативну компетенцію, основою якої виступають комунікативні вміння, які формувалися на базі мовних навичок та знань. Процес розвитку комунікативної компетенції перебуває у залежності від лінгвістичних та соціокультурних знань, умінь та навичок, що забезпечать особистості входження до соціуму та сприятимуть її соціалізації [20, с. 26].

Освоєння іноземної мови учнями розвиває у них можливості застосовувати її у якості інструмента спілкування в діалозі культур сучасного світу, її розглядають у якості засобу для міжособистісної взаємодії в умовах світового багатонаціонального простору [26].

Сучасний процес розвитку міжнародних стосунків між державами слугує передумовою активізації знань щодо культурних особливостей країн, мову яких вивчають. Цьому сприятиме соціальний міжкультурний підхід

щодо вивчення іноземних мов. Мова – це надзвичайно важливий елемент культури народу, який є носієм цієї мови та може передавати її іншим, допомагає учням вивчити духовне багатство інших народів, змістовніше пізнати особисту культуру та культуру власного народу, підвищити рівень гуманітарної освіти, сприяти зануренню до світової спільноти [20, с. 27].

У школі сутність навчання іноземній мові пояснюється станом історичного розвитку суспільства та залежить від його соціального стану. Шкільні програми встановлюють мінімум, яким повинні оволодіти учні на будь-якому навчальному етапі (початкова школа, основна школа, старша школа) та під час навчання у кожному класі. Навчальні етапи детермінуються різноманітними тематиками спілкування, різним об'ємом навчального матеріалу, різними принципами, методами, видами та формами навчальної діяльності у відповідності з рівнем розвитку школярів та рівнем комунікативної компетентності, їхніми інтересами та досвідом. Цим пояснюється існування цілей та завдань на кожному етапі [20, с. 28].

У середній школі починається етап послідовної та систематичної роботи із залученням автентичних навчальних матеріалів, які надають як нормативне, так і основне оволодіння спілкуванням. Неабияк збільшується об'єм навчального матеріалу, насамперед того, що сприятиме формуванню соціолінгвістичної та соціокультурної компетенцій. Найкраще проявляються функції англійської мови як засобу в діалозі цивілізацій та культур сучасності та як засобу міжкультурного спілкування.

Освоєння іноземної мови значно частіше аналізується не як нагромадження деякої кількості знань про мову, а як процес, що дозволяє пізнати інші народи та культури, як певний рівень сформованості вмінь та навичок користуватися мовою в усному та у писемному спілкуванні [26]. Теми для спілкування охоплюють у собі різноманітні галузі знань, і ті, що ставали об'єктами вивчення на уроках по інших навчальних предметах (так звані, міжпредметні зв'язки), і ті, що сформувалися із власного життєвого досвіду [20, с. 28].

Кількість самостійної діяльності школярів зростає, поступово вдосконалюються різні види навчальної діяльності, починають активно задіюватися мовленнєві ситуації, які здатні наблизити навчальне спілкування якомога ближче до реальних умов. В учнів формується вміння читати різножанрову літературу, розуміти теле- та радіопрограми на доступному рівні складності [20, с. 29].

Фундаментальним у навчанні граматики та лексики вважається принцип випереджального усного оволодіння мовленнєвими принципами за допомогою комунікативних завдань, після чого слідує аналіз і подальше застосування даного матеріалу на мовній практиці. У відповідності з комунікативним підходом навчання, новий граматичний та лексичний мовний матеріал представляється спочатку в певному контексті, а пізніше за допомогою завдань та вправ активізується через усне та писемне мовлення. Ці вправи та завдання мають володіти комунікативною спрямованістю та формувати в учнів знання не лише щодо ролі кожної нової мовної одиниці, а й про те, як її практично використовувати у мовленні. Такі знання мають слугувати основою для формування відповідних мовних навичок. Описаний комунікативно-когнітивний підхід щодо сприйняття мовного матеріалу допомагає усвідомлено його засвоювати та адекватно застосовувати під час практичної мовленнєвої діяльності [20, с. 28; 29].

Розглянемо види комунікативної компетенції, серед яких можна виділити наступні:

лінгвістичну компетенцію, яка сприяє оволодінню мовним матеріалом, щоб у подальшому його використовувати під час усного та писемного мовлення;

мовленнєву компетенцію, яка тісно пов'язана із формуванням навичок та умінь спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо);

соціокультурну компетенцію, що передбачає опанування знаннями про соціокультурні особливості країн, мови яких вивчаються, культурні цінності

та морально-етичні норми як свого, так й інших народів, формування вмінь їхнього використання під час практичної діяльності;

соціолінгвістичну компетенцію, що здатна забезпечити формування умінь застосовувати під час спілкування мовленнєвих зразків та особливі правила мовленнєвої поведінки, які є характерними для країн, мови яких вивчаються [20, с. 29].

Такі складові психолінгвістичних засад, як мотиваційний, когнітивний, комунікативний, емоційно-вольовий і практичний є необхідними компонентами професійної підготовки людини. Це вказує на необхідність ґрунтовного розвитку особистості для досягнення високого рівня іншомовної комунікативної компетентності. Для цього потрібно розвивати уміння письма, читання, аудіювання, говоріння, що реалізується шляхом всіх видів мовленнєвої діяльності під час навчання в умовах, подібних до ситуацій спілкування в реальному житті [25, с. 130].

Навчання писемному та усному спілкуванню відбувається в межах тем, що передбачені навчальною програмою для вивчення першої з іноземних мов. Рівень оволодіння кожним із видів мовленнєвої діяльності буде трохи нижчим, аніж його аналоги під час вивчення першої з іноземних мов. Цей рівень відповідатиме рівню А2+, описаному та визначеному в загальних європейських рекомендаціях по мовній освіті [25, с. 130; 131].

Отже, на формування базисів іншомовної компетентності та основних мовних знань у сьогоденні активно впливають ідеї освіти, які обумовлені характером глобалізації світового соціуму, необхідністю розвитку соціальних адаптованих особистостей з можливістю здійснювати полікультурну комунікацію. Процедура формування іншомовної комунікативної компетентності під час вивчення іноземної мови обов'язково включає в себе такі компоненти як практичне застосування навичок іншомовної комунікації в міжкультурній взаємодії, формування необхідного запасу знань про культуру країни досліджуваної мови, формування точного і дружнього сприйняття іноземної мови та культури [25, с. 135].

1.2 Використання інноваційних технологій при викладанні англійської мови

Основне завдання вчителя на початковому етапі у викладанні англійської мови, допомагати виникненню в учнів бажання займатися вивченням іноземної мови, а також підбирати ті методи, форми, засоби, технології та принципи навчання, які б задовольнили вимоги, що пропонує програма школи [12, с. 98].

О. Пометун звертає увагу, що сучасні моделі процесу навчання іноземним мовам сконцентровані на інтерактивних зв'язках між учнями та вчителем та застосуванням вчителем інноваційних технологій. Педагог має подавати автентичні тексти, організовувати завдання, котрі допомогатимуть учням їх зрозуміти, і лише після цього слідкувати за роботою, коригувати помилки та процес в цілому [18, с. 148].

Використання у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій, а саме під час вивчення англійської мови є, на наш погляд, ефективним засобом, щоб підвищити якість навчання молодших школярів. Інформаційно-комунікаційні технології дозволять урок зробити мотиваційним, цікавим, ефективним та динамічним, підвищують результативність навчально-виховного процесу. Застосування ігрових технологій сприяє значно ефективнішому засвоєнню іншомовного матеріалу, покращують загальний настрій у класі, долають психологічні бар'єри, як між самими учнями у класі, так й між педагогом та класом [12, с. 98].

Залучення мережі Інтернет та інших навчальних технологій створює викладачеві великі можливості під час:

1. підготовки додаткових матеріалів – у викладача є можливість звернутися до спеціалізованих сайтів та знайти там велику кількість потрібного матеріалу, при цьому економлячи власний час;

2. підготовки завдань, – наприклад, застосування Macmillan English Dictionary (електронний словник) для того, щоб скласти лексичні вправи та щоб розтлумачити слова англійською мовою;

3. перевірки окремих завдань, – наприклад, в учнів існує можливість написати факс, e-mail чи діловий лист та відправити його на адресу педагога чи іншого учня в електронному вигляді із можливою відповіддю;

4. удосконалення методичної діяльності, – наприклад, створити навчальний посібник із аудіо матеріалом, при цьому записавши свою промову чи залучивши носіїв мови, використавши професійні програми, такі як AdobeAudition [18, с. 152].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови у початковій школі допоможе:

1. удосконалити навички та вміння аудіювання, застосовуючи аутентичні звукозаписи з мережі Інтернет;

2. сформувати навички та вміння читання, застосовуючи безпосередньо матеріали на різний ступінь складності;

3. удосконалити вміння діалогічного та монологічного мовлення за допомогою проблемного обговорення питань;

4. поповнити як пасивний, так і активний словниковий запас лексикою сучасної іноземної мови, якою відображається певний етап розвитку політичного чи соціального устрою суспільства, культури народу;

5. ознайомитися із культурнознавчими поняттями, до яких включається мовний етикет, особливості мовної поведінки різноманітних народів під час спілкування, характерні культурні особливості, традиції країн, мови яких вивчаються [10, с. 4].

Під час підготовки та проведення уроків іноземної мови у навчальному закладі можна вдало користуватися текстовим редактором Word, та мультимедійними презентаціями, виконаними у PowerPoint. Застосування

презентацій є можливим на будь-якому етапі уроку: під час пояснення чи закріплення нового матеріалу, контролю або при повторенні вивченого раніше матеріалу. З метою закріпити програмний матеріал, можна запропонувати учням розгадувати тематичні кросворди, тести, ребуси, загадки різних рівнів складності. На початковому етапі найважливіше місце у викладанні іноземної мови відводиться навчанню лексики, тому педагог має сприяти тому, щоб в учнів виникло бажання вчити іноземну мову, підібрати ті форми, методи, засоби, принципи та технології навчання, які б змогли задовольнити вимоги, які висуваються школою [10, с. 5; 6].

Важливо наголосити, що вчитель англійської мови дітей навчає засобам мовленнєвої діяльності, тому ми ведемо мову про комунікативну компетенцію як про одну із основних цілей навчання іноземним мовам. Для формування в учнів потрібних важливих умінь, лінгвістичної компетенції на рівні, який визначений стандартом та програмою, та щоб навчити існуючим видам мовленнєвої діяльності, потрібна активна писемна та усна практика кожному учню. Учням варто надавати можливість самостійно мислити та вирішувати деякі проблемні ситуації, а в цілому створити сприятливу та дружню атмосферу [12, с. 100].

Сучасний етап розвитку українських міжнародних зв'язків вимагає радикальних змін у сфері навчання іноземним мовам, зокрема англійської, бо саме англійська мова визнана як мова міжнародного спілкування. Важливий фактор успіху полягає у розумінні того, що найкраще мова буде засвоюватися в умовах індивідуальної методичної уваги та участі, що базуються на проведенні аналізу власної відповідальності та особистісних навчальних потреб [12, с. 101]. Врешті-решт, вирішальний та важливий чинник успіху у вивченні мови полягає у забезпеченні навчального процесу саме тими видами діяльності, які будуть сприяти використанню мови [26].

У навчанні іноземним мовам під комунікативною спрямованістю розуміють створення умов, сприятливих для здійснення мовленнєвої взаємодії та її успішної активізації. Описані вище умови сучасного життя

зумовлюють появу нового напрямку у вивченні іноземних мов – використання на практиці такої інноваційної технології, як комп'ютеризоване навчання [26].

Займаючись вивченням питання реалізації на уроках англійської мови комп'ютеризованого навчання було встановлено, що воно відбувається на наступних принципах:

1. Індивідуалізації (під час роботи з учнівським колективом необхідно враховувати рівень знань, здібності, уміння та навички кожного із його учасників, забезпечувати індивідуальний підхід);

2. Диференціації (для учнів обираються та пропонуються варіанти навчальних завдань у певній кількості та певного рівня складності у такій послідовності, що буде відповідати їхньому рівню знань та пізнавальним можливостям);

3. Інтенсифікації (використання наявних різноманітних засобів для презентації навчального матеріалу, його структуризацію із залученням інтерактивних форм та видів робіт) [9, с. 8].

Розглянемо головні дидактичні функції, що можуть реалізуватися із залученням комп'ютерних технологій.

1. Пізнавальна;

Застосовуючи комп'ютерні технології, мережу Інтернет можна отримувати будь-яку потрібну інформацію та використовувати навчальні програми, що містять відображають текст, звук, яскраві зображення, відео. Це все неодмінно буде сприяти підвищенню в учнів пізнавальної активності.

2. Розвиваюча;

Під час роботи учнів із навчальними програмами, окрім активації лексики у них відбувається розвиток пізнавальних процесів, таких як пам'ять, увага, сприйняття, логічне мислення.

3. Тренувальна;

Із залученням комп'ютерних програм в учнів є можливість самостійно та у нетрадиційній формі проводити свої тренування та перевіряти власний

рівень знань, умінь із певної теми, визначати конкретні прогалини, доопрацьовувати їх та виконувати запропоновані завдання декілька разів, щоб покращити свої результати.

4. Діагностична;

Користуючись комп'ютерними технологіями, у вчителя є змога швидко здійснювати контроль та з'ясувати на якому рівні учні засвоїли навчальну тему.

5. Комунікативна;

Учні, працюючи із навчальними програмами та ведучи діалог із комп'ютером, долають бар'єри боязливості. У них формується гарне відношення до предмету, вони починають оволодівати базовим рівнем спілкування англійською мовою [9, с. 8;10].

Застосування комп'ютерів під час вивчення іноземної мови буде сприяти виконанню наступних завдань:

1. Зацікавленість англійською мовою. У процесі роботи із навчальними програмами функціонує методичний прийом, який полягає у „перенесення” учнів до іншомовної ситуації, що є наближеною до реальних умов життя. Крім цього, в учнів виникає інтерес працювати з комп'ютером, а, отже, його починають цікавити різноманітні комп'ютерні програми.

2. Начальний матеріал має бути наочним. Із залученням навчальних програм можливе поєднання чуттєвих, слухових та зорових компонентів впливу на те, як учні сприймають текст.

3. Розширювати знання учнів з певних навчальних тем. Для того, щоб розвивати навички аудіювання можна використовувати аудіо-додатки до підручників. У такому випадку в учнів є можливість прослухати діалог, текст або інформацію на задані теми.

4. Організувати перевірку та самоперевірку отриманих знань та умінь. Працюючи із навчальними програмами в учнів є можливість перевірити себе, подивитися на „результати уроку”. На заняттях, де

використовується комп'ютер, дуже швидко можна провести тестування, виконати контрольні справи [9, с. 11; 12].

Мета застосування подібних навчальних комп'ютерних програм полягає у тому, щоб навчити учнів іноземній мові через те, щоб наблизити їх до реальних життєвих обставин. Під час таких інтегрованих занять учні вдосконалюють власні знання, вміння та навички, що були набуті у попередньому періоді навчання. Дуже доцільним є використання таких навчальних програм у якості засобу оптимізації та інтенсифікації навчально-пізнавальної учнівської діяльності, щоб активізувати їхні можливості, розвивати їхні творчі здібності [25, с. 5].

Таким чином, практичне використання на заняттях комп'ютерних навчальних програм виступає доволі ефективним та доцільним засобом для навчання учнів іноземній мові, спрямовується на те, щоб розвинути комунікативні здібності учнів. Окрім цього, застосування комп'ютерних технологій під час викладання англійської мови дозволяє відходити від традиційних форм навчання та значно підвищувати індивідуалізацію навчальної учнівської діяльності, оптимізувати засвоєння граматичних правил та різних видів мовних структур, долати монотонність заняття під час формування комунікативної та мовленнєвої компетенції учнів під час навчанні іноземній мові [25, с. 5; 6].

1.3 Комунікативний метод навчання англійській мові як сучасний системний підхід та його основні принципи

У процесі розвитку методики викладання іноземних мов, один одного змінювали кризи дефіциту та надлишку ідей, потрібних для того, щоб сформуванати нове методологічне спрямування. Наприклад, в умовах явної нехватки нових доцільних ідей відбувався перехід до комунікативного навчання. Криза зумовила активний методичний та методологічний пошук, який зумовлював розвиток методичної та сучасної концепції навчання

іноземним мовам. Щоб зрозуміти, на що роблять опір сучасні методики викладання англійської мови, потрібно розглянути методичні принципи, що є основою цих методик [2 с. 28].

У післявоєнний період починають формуватися характерні тенденції до посилення саме комунікативної спрямованості процесу навчання – він наближається до реального процесу спілкування. У тій чи іншій мірі, комунікативний метод розробляли багато методистів та наукових колективів різних країн. Комунікативний метод з'явився у 60–70-х роках минулого століття у Британії, коли поступово англійська мова набувала статусу мови для міжнародного спілкування. Найбільш важливий внесок в обґрунтування його методу було зроблено його найпослідовнішими прихильниками Ю.І. Пассовом, Г. Уїдоусаном, У. Литлвудом, Г.Е. Піфо тощо [2 с. 29]. В інтерпретації Ю.І. Пассова комунікативний підхід орієнтується на те, щоб організувати процес навчання, адекватний процес реального спілкування через моделювання наступних закономірностей мовленнєвого спілкування:

1. Діяльність характеру мовленнєвого спілкування, яка втілюється через комунікативну поведінку вчителя як безпосереднього учасника процесу навчання та спілкування, і через комунікативно вмотивовану, активну поведінку учня як суб'єкта навчання та спілкування;

2. Предметність процесів комунікації, що повинна змодельоватися обмеженим, проте чітко визначеним переліком предметів для обговорення (теми, проблеми, події тощо);

3. Ситуації спілкування, змодельовані типовими варіантами взаємостосунків;

4. Мовленнєві засоби, якими забезпечується процес навчання та спілкування у певних ситуаціях [2 с. 30; 31].

Структуру комунікативного методу утворюють навчальний, розвиваючий та пізнавальний аспекти, що спрямовуються на виховання учня [26]. Враховуючи зміст поняття «комунікативність», та багатогранність

навчальної системи, можуть бути сформульовані наступні методичні принципи комунікативної методики:

1. Принцип новизни під час навчання іноземним мовам.

Новизна вимагає застосування вправ та текстів, у яких міститься щось нове для учнів, спостерігається відмова від читання одного й того ж тексту багато разів з однаковим завданням, присутня варіативність текстів різноманітного змісту, проте побудованих на одному матеріалі. Новизна здатна забезпечити відмову від заучування, розвиває продуктивність та евристичність учнівських умінь, формує інтерес [7 с. 206].

2. Принцип оволодіння різноманітними сферами іншомовної культури засобами спілкування.

Комунікативним методом вперше висунулося положення про те, що спілкуванню варто навчати лише через спілкування, тоді спілкування може використовуватися як канал розвитку, пізнання та виховання.

Під спілкуванням безперечно розуміється соціальний процес, під час якого відбувається обмін досвідом, що втілюється у духовну та матеріальну культуру. У процесі спілкування здійснюється раціональна та емоційна взаємодія людей та вплив одне на одного. Спілкування – найважливіша умова правильного виховання і воно виконує функцію виховання, навчання, пізнання та розвитку в комунікативній навчальній методиці.

Процес навчання іншомовному спілкуванню являє собою модель реальних процесів спілкування по основним параметрам: інформативність, вмотивованість, новизна, функціональність, цілеспрямованість, ситуативність. Завдяки цьому, утворюються навчальні умови, дуже близькі до реальних, що забезпечить успішне формування вмінь та їх застосування в реальних умовах [7 с. 206; 207].

3. Принцип взаємопов'язаності навчання з аспектами іншомовної культури.

Комплексність характеру іншомовної культури проявляється в взаємозв'язку та єдності її виховного, розвиваючого, навчаючого,

пізнавального компонентів. У практичному сенсі кожний із цих аспектів є рівноцінним. По-справжньому оволодіти хоча б одним із них можна тільки за умови оволодіння іншими аспектами. Цей принцип стосується не лише міжаспектних, але й внутрішньоаспектних взаємовідносин. Наприклад, всередині навчального процесу відбувається прогнозування взаємозв'язку та взаємозумовленості всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письма та аудіювання). Потрібність взаємопов'язаного навчання пояснюється його закономірністю, у відповідності з якою оволодіння проходить тим успішніше, чим більше бере у ньому участь аналізаторів. Взаємопов'язаність є присутньою не лише у процесі навчання, але й в окремо взятих вправах, які розробляються спеціально в межах даної методики [7 с. 207].

4. Принцип моделювання змістовного наповнення аспектів іншомовної культури.

Об'єм лінгвокраїнознавчих, лінгвістичних та країнознавчих знань реальної дійсності не може повністю засвоюватися в межах шкільного курсу, тому потрібно збудувати модель змістовного наповнення об'єктів пізнання, тобто в залежності від змісту курсу та навчальної мети відібрати той обсяг знань, який буде достатнім для представлення культури країни і системи мови [7 с. 207; 208].

5. Принцип системності під час організації вивчення іноземних мов.

Зазначений принцип означає, що навчальна комунікативна система побудована реверсивним шляхом: на початку намічується кінцевий продукт (мета), потім окреслюються завдання, що призведуть до потрібного результату. Це стосується усіх аспектів, притаманне кожного року, у межах усього курсу, як циклу уроків, так і одного уроку. Таким підходом забезпечується системність навчання із усіма притаманними їм якостями та властивими: цілеспрямованістю, цілісністю, ієрархічністю. Системність навчання будується, враховуючи закономірності оволодіння школярами кожним із її аспектів. Увесь навчальний процес в організаційному плані

побудований на основі правил концентричності та циклічності. Концентричний підхід, який стосується як обговорюваних проблем, так і мовного матеріалу підкріплює циклічність, яка проявляється в тому, що деяка кількість матеріалу буде засвоюватися у межах циклу уроків, який в свою чергу включає деяку кількість уроків [2 с. 209].

Системність можна пояснити тим, що в запропоновану систему включається не лише вчитель іноземної мови та учень, але й і його батьки, вчителі по іншим предметам. Міжпредметні зв'язки застосовуються у якості засобу додаткової мотивації учнів, яких не цікавить іноземна мова.

Системність в організації навчального процесу передбачає стадіальність в оволодінні мовою, тобто об'єднує в собі різноманітні рівні процесу навчання:

1. рівень навчальних ступенів (включає початкову, молодшу, середню, старшу ланки);
2. рівень навчальних періодів, що визначаються безпосередньо у середині ступенів;
3. рівень етапів (формування граматичних, лексичних навичок, вдосконалення цих навичок, період розвитку вмінь);
4. рівень навчальних стадій (стадія підстановки, репродукції, комбінування, трансформації) [7 с. 210].

Кожний із рівнів володіє своєю специфікою, яку визначають психолого-педагогічні особливості учнів. Отже, ситуація буде виступати не лише у ролі так названої мовної ситуації, але й у значно ширшому статусі – ситуації навчально-виховної діяльності.

6. Принцип індивідуалізації під час оволодіння англійською мовою.

Учня у комунікативній методиці сприймають як індивідуальність. Кожний учень, як певний індивід, володіє певними здібностями часткового та загального характеру. Комунікативне навчання направляється на те, щоб виявити їхній вихідний рівень та майбутній розвиток. Для реалізації цієї мети застосовуються спеціальні засоби детермінації здібностей – спеціально

розроблені тести та вікторини. Під час організації спільної учнівської діяльності планується розвиток його особистісних якостей, потрібних для плідної співпраці. Організація спільної діяльності відбувається так, щоб учні усвідомили: від кожного із них прямо залежить результат спільної справи [7 с. 210].

Об'єднання спілкування із іншими видами діяльності дозволить навчання максимально наблизити до реального спілкування, що здійснюється не лише для спілкування, а й обслуговує зовсім інші види діяльності, які проходять з ним одночасно. Щоб учні більш продуктивно оволоділи всіма аспектами англійської мови передбачається система засобів (спеціальних вправ та пам'яток) формування необхідних вмінь та навичок, формування бажання та вміння навчатися, що є суб'єктивною індивідуалізацією [26].

Провідний компонент принципу індивідуалізації – особистісна індивідуалізація, якою передбачається врахування і застосування параметрів, які є притаманними особистості: контекст діяльності, особистий досвід, емоції та почуття, інтереси та схильності, статус у колективі, власний світогляд. Усе це дозволить пробудити в учнів справжню ситуативну та комунікативну мотивацію.

7. Принцип розвитку мовно-розумової діяльності та самостійності школярів під час оволодіння ними англійською мовою.

Усі завдання на кожному ступені навчання представляють собою мовленнєві завдання з різним рівнем складності та проблемності. Ця методика базується на інтелектуальних потребах учнів, що в свою чергу спонукає їх до розумової діяльності [7 с. 210; 211].

Мета мовленнєвих завдань розвинути механізми мислення: механізми орієнтування у конкретних ситуаціях, оцінювання сигналів прийняття рішень та зворотного зв'язку, механізм вибору, механізм формулювання цілей, механізм конструювання та комбінування. Варто зазначити, чим більша самостійність, яку виявляє учень, тим ефективнішим він буде засвоювати матеріал. Тому дана методика велику увагу приділяє розвитку самостійності

мислення, особливо під час обговорення проблем. Самостійність є пов'язаною із контролем. В комунікативному навчанні застосовується стратегія, планом якої є перетворення контролю у самоконтроль через взаємоконтроль. Для цього застосовується прихований контроль, усвідомлене оволодіння учнями знаннями щодо об'єкту та можливих критеріїв контролю [7 с. 211].

8. Принцип функціональності у викладання англійської мови.

Цим принципом передбачається, що кожний учень має зрозуміти, що йому дає не лише практичне володіння мовами, проте й застосування одержаних знань у розвиваючому та пізнавальному аспектах. Даний принцип полягає у тому, що засвоюються функції, які мають значення у процесі особистісного спілкування: аудіювання, говоріння, письмо, читання [7 с. 211].

У відповідності з принципом функціональності, об'єкт засвоєння – це не мовні засоби, а функції, які виконує мова. В залежності від мети, щоб виразити кожну функцію пропонується максимальна та мінімальна кількість засобів для вираження. Сюди додаються і немовні засоби для вираження [15 с. 9].

Підсумовуючи, відзначимо, що усі розглянуті принципи є взаємопов'язаними та такими, що доповнюють одне одного. Принципи, про які йшлося вище, можна справедливо об'єднати одним заголовком: «Спілкування є кращим навчанням спілкуванню». Незважаючи на значну кількість подібних рис, варто відзначити диференціацію прийомів, методів, змісту викладання англійської мови, враховуючи цілі, рівні оволодіння ним, особливості учнівського контингенту та навчальних умов [15 с. 10; 11].

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ НОВИЗНИ ЯК ОСНОВА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

2.1 Залучення дітей до групової роботи на початкових етапах навчання за допомогою новітніх інтерактивних методів

Груповою формою організації учнівської навчальної діяльності передбачається те, що одна людина навчає групу учнів або цілий клас. Під час такої навчальної організації діяльності чисельність слухачів, на відміну від тих, хто говорить, є завжди більшою. Всі учні разом працюють, індивідуально чи в групах над певним завданням із наступним контролем отриманих результатів [10 с. 5; 6].

У груповій формі про навчальні можливості давно відомо. Більшість педагогів у процесі навчання постійно звертали увагу на ефективність. У співпраці проявляються інколи дуже гарні та несподівані людські здібності, особливо у дитинячому віці [21 с. 2].

Групова праця має на меті певне організоване заняття, що вимагатиме напруженості розумових та емоціональних сил. Така гра у будь-якому випадку вимагає того, щоб було прийнятим рішення, як правильно вчинити? що зробити? як виграти? як сказати? Для дітей гра – це насамперед цікаве заняття. Тому вона завжди привертає увагу педагогів, у тому числі й іноземної мови. Під час гри всі володіють рівними правами. Вона буде під силу навіть слабким учням. Крім того, слабкий учень у мовній підготовці у грі може стати першим, оскільки кмітливість та винахідливість тут відіграють іноді, більш важливе значення, ніж предметні знання [21 с. 2; 3]. Атмосфера вмотивованості, почуття рівності, можливості самостійно виконати завдання – усе це надає дітям можливості подолати сором'язливість, що заважає вільно застосовувати в своїй мові іноземні слова. Гра позитивно впливає на навчально-виховний процес. Мовний

матеріал зовсім непомітно запам'ятовується, і разом із цим з'являється почуття вдовolenості [21 с. 3].

Застосування новітніх технологій на практиці включає інтерактивні методики групової та парної роботи. Такий вид роботи можна організовувати і на уроках засвоєння знань, і на уроках використання знань, тобто на практиці. Новітні технології можуть використовуватися одразу після викладу нового матеріалу, замість опитування на початку уроку, на спеціальному уроці, який присвячений використанню знань, вмінь та навичок, чи бути частиною уроку-повторення [17 с. 2].

Інтерактивне навчання перш за все, є діалоговим навчанням, у ході якого відбувається взаємодія учнів та вчителя. Інтерактивне навчання вважається педагогічною технологією на основі ефективного управління і організації процесу навчання [17 с. 2; 3].

Основною характеристикою інтерактиву є особливість форми пізнавальної діяльності; процес навчання організовано так, що майже всі учні є заохоченими до процесів пізнання, захоплені процесом, у них є можливість рефлексувати стосовно того, про що вони думають, що знають; панує атмосфера підтримки, доброзичливості; на уроках організовуються різні форми роботи: групова, парна, індивідуальна, творча, креативна; використовуються рольові ігри, дослідницькі проекти, робота із документацією, різноманітними інформаційними джерелами [16 с. 38].

Розглянемо принципи інтерактивної діяльності:

1. Одночасність взаємодії, тобто всі учні навчаються та працюють в однаковий час.
2. Однакова участь, коли кожному учню на виконання завдання відводиться один і той же час.
3. Позитивність взаємодії, тобто при успішній діяльності кожного учня, вся група виконує завдання.
4. Індивідуальна відповідальність, коли у груповій роботі кожний учень має власне своє завдання [16 с. 39; 40].

Ефективним засобом інтенсифікації та активізації учнівської діяльності на уроках іноземної мови виступає застосування різних ігрових форм.

На кожному з етапів уроку можна виконувати такі види ігор та вправ:

1. **«Cluster-Method» (гроно)** – слугує, щоб стимулювати розумову діяльність. Це графічний прийом для систематизації матеріалу, йому притаманна спонтанність, без жодної цензури. Самі думки розташовуються у певному порядку, не накопичуються, а ніби формують гроно. Створення асоціативного кола або грона відбувається шляхом використання такого технічного засобу як комп'ютер кожним учнем, після чого вони об'єднуються у пари та обговорюють створені ними проекти та оцінюють їх. Виконання завдання можливе при застосуванні таких програм як Paint, Power Point, Word. Вчитель керує усіма процесами під час виконання завдання та напрувляє або коригує учнів. Тема уроку - лексичний матеріал «Food». Перед початком роботи на комп'ютері учні з допомогою вчителя пригадують лексику, даючи відповіді на запитання в картках, які вони отримали заздалегідь на початку уроку. Після завершення починають роботу. Такий метод інтерактивного навчання сприяє створенню умов взаємодії один між одним, розвиває практичні навички використання технічних засобів та активізує комунікативні навички [18 с. 98].

2. **«Mind-Map»** – проста технологія записування розмов, думок, ідей. Записування відбувається асоціативно та швидко. Виконується за допомогою заздалегідь встановленої програми для цього виду діяльності або виконується на онлайн платформах для майнд-мепінгу. У центрі знаходиться тема. На початку з'являється думка, ідея, слово, далі йде вже потік необмеженої кількості ідей. Ці ідеї фіксуються та починається процес записування зліва зверху, а закінчується внизу справа. Mind-Map – індивідуальний продукт однієї особистості або групи осіб, створює простір, у якому проявляються креативні здібності, демонструє індивідуальні можливості, та формує індивідуальні практичні навички з використання

технічних засобів. По завершенню діти обмінюються результатами роботи та коментують їх [18 с. 102].

3. **«Brain Storming» (Мозковий штурм)**. Під час мозкового штурму школярі починають називати все, що їм відомо і що вони думають задану проблему, тему. Приймаються всі ідеї, в незалежності від того, вірні вони чи хибні. Вчитель при цьому грає роль провідника, змушуючи учнів розмірковувати, але при цьому уважно вислуховувати чужі міркування.

Teacher: What comes to mind when you hear the expression: What is a food? Важливо об'єднати дітей у дві групи та нараховувати бали за кількість наданих ними відповідей. Таким чином у дітей формуються навички комунікативної компетентності та командного духу, що може стати в нагоді у подальшому житті [18 с. 105].

4. **«Знаємо / хочемо дізнатися / довідалися»**. Даний прийом застосовується при читанні або прослуховуванні тексту. Учасникам пропонується накреслити таблицю, що складається із трьох колонок: «Знаємо», «Хочемо дізнатися», «Довідалися». Аналогічна таблиця зображена і на дошці. Колонка «Знаємо» – учні записують найголовніші відомості певної теми (після її обговорення). Колонка «Хочемо дізнатися» – занотовуються суперечливі питання та ідеї, все те, що учням цікаво дізнатися. Колонка «Дізналися» – учні фіксують те, що їм стало відомо, маючи у розпорядженні відповіді паралельно відповідних запитань із другої колонки, а нова інформація розташовується нижче. Далі учні обмінюються власними міркуваннями із всією групою та розпочинають обговорення між собою та викладачем.

5. **«Учимося разом» (Learning together)**. У переважній більшості даний метод використовується в процесі роботи із текстом, вивчення лексичного матеріалу з певної теми або вивчення граматики. Під час роботи із текстом взаємне навчання проходить у групах із чотирьох-семи осіб. Усім спочатку пропонується послухати текст, а потім кожний учень по черзі грає роль педагога. Шляхом такого ігрового навчання у дітей розвиваються

навички комунікативної мовленнєвої компетенції та відбувається підсвідоме запам'ятовування матеріалу [19 с. 23].

б. «*Ажурна пилка*» (*Jigsaw*). Даним методом можна користуватися у процесі роботи із текстом, або під час вивчення граматики. Працюючи над текстом, учні об'єднуються у групи з 4-6 чоловік. Кожному дається підтема або частина тексту (невеликий по обсягу матеріал, роздрукована з фрагментом тексту). Далі в групі слідує обмін інформацією, кожний учень - експерт у своєму запитанні. Учні один одного слухають, ставлять запитання, роблять позначки, оскільки ці дії – єдиний спосіб прослухати весь об'єм інформації. Після спілкування має звітувати вся команда, або хтось один із її членів. Уся команда є зацікавленою у тому, щоб її учасники дізналися якомога більше, оскільки це відбиваються і відображається у загальній підсумковій оцінці [3 с. 138].

Підсумовуючи все згадане вище, варто ще раз підкреслити важливість застосування інтерактивних моделей навчально-виховного процесу, якими передбачається користування інтерактивними технологіями для різноманітних форм організації навчального процесу. Інтерактивна взаємодія вимагає певну зміни життя всього класу, а також значну кількість часу на підготовку. Застосування інтерактивного навчання не є самоціллю. Це тільки засіб досягнення такої атмосфери у класі, яка найкраще буде сприяти доброзичливості, порозумінню та співробітництву, надасть можливості для реалізації особистісно-орієнтованого навчання [3 с. 142]. Кожна із інтерактивних технологій має відповідати критеріям технологічності; системності (цілісність, наявність логіки у процесі, взаємозв'язок складових частин), керованості (процесу навчання має плануватися), ефективності (технології мають обиратися у відповідності з результатами та оптимальними затратами, гарантувати досягнення відповідного навчального стандарту), відповідність (можливість використання в інших однотипних закладах освіти та іншими суб'єктами) [1 с. 8].

2.2 Метод проектів як складова при залученні учнів до використання новітніх технологій

Проектна технологія на сучасному етапі розвитку освіти широко досліджується наступними вітчизняними та зарубіжними вченими: І.Л. Бімом, І.А. Зимньою, О.М. Моїсеєвою, Е.С. Полатом, Т.Е. Сахаровой, І. Чечелем, Л.Фрід-Бутом, Т. Хатчінсоном, Д. Філіпсом [27]. Надзвичайно великою кількістю досліджень встановлено: проектна діяльність виступає важливим компонентом продуктивної системи освіти та нестандартним способом організування освітніх процесів активними способами дій (аналіз, синтез, прогнозування), спрямованих на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу [8 с. 13].

Проектною методикою відображаються в освіті основні принципи гуманістичного підходу. Метод проектів користується усіма найкращими новітніми ідеями сучасної та традиційної методики навчання іноземній мові: різноманітністю, яка проявляється у варіативності тем, вправ, текстів; проблемністю, коли англійська мова застосовується для вирішення завдань, які характеризуються новизною; навчанням із задоволенням, яким передбачається надання учням можливостей поговорити про те, що у них викликає підвищений інтерес, виявити творчий підхід до оформлення та проектної презентації [8 с. 45].

Основним завданням даної технології є створення умов спільної активної навчальної діяльності учнів в процесі різних навчальних ситуацій, в яких кожний буде відповідати не тільки за результати своєї роботи, проте й за результати діяльності всієї групи [8 с. 48]. Метод проектів дає можливість перетворювати заняття на дискусійні, дослідницькі клуби, в яких розв'язуються цікаві проблеми та проблеми, що мають практичне значення [27]. Метод можна використовувати, як на уроках, так і в позаурочний час. Він сприяє розвитку пізнавальної активності учнів, активізує процес пізнання, осмислення та переосмислення нового матеріалу [23 с. 151].

Для грамотного застосування методу проектів потрібною є значна попередня підготовка, котра має систематично та постійно проводитися, паралельно із роботою над проектом [27].

Перед тим, як розпочати роботу над задуманим проектом педагог має розуміти основні вимоги, що висуваються до її організації:

1. існування значної у творчому та дослідницькому плані проблеми (прикладом може бути, молодіжна проблема вільного часу, дослідження історії формування свят в англомовних країн, проблема як організувати подорож до Лондону, проблеми формування молодіжного сленгу тощо) [23 с. 160].;

2. теоретичне та практичне оформлення результатів (доповідь, випуск газети чи постера);

3. самостійна (групова, індивідуальна, парна,) учнівська діяльність під час уроку та в позаурочний час;

4. структуризація змістовної частини проекту;

5. застосування дослідницьких методів: означення проблем, задач дослідження, обговорення дослідницьких методів, оформлення прикінцевих результатів, висновків (застосування у ході дослідження методів “мозкового штурму”, творчих звітів, “круглого столу” тощо).

Проектна діяльність може бути використана для учнів майже всіх вікових груп, рівнів інтелектуальних здібностей. Проекти можуть бути учнівською діяльністю впродовж короткого періоду – 1-2 година на тиждень або більш тривалими – впродовж кількох тижнів [8 с. 54].

Актуальне питання проектної методики полягає у контролі діяльності учнів та їхнього оцінювання. Потрібно оцінити як сам процес, так й результат. Варто користуватися способами підсумкового та поточного контролю. Способами поточного контролю є: бланки взаємного контролю, бланки самоконтролю, щоденники учнів, тести, анкети, індивідуальні інтерв'ю, звітні аркуші.

Способами підсумкового контролю є наступні: письмовий звіт по проекту, розроблений матеріал учнями (кінцевий продукт проєктної діяльності, а саме: описи, газети, сценарії, картки, бланки для само- та взаємоконтролю, статті, тексти, щоденники тощо) [8 с. 60; 61].

Наприклад:

1. *Яка частина даного проекту сподобалася найбільше? Чому?*
2. *Що було нецікавим? Чому?*
3. *Хто найактивніший учасник твоєї групи?*
4. *Що цікавого можна почерпнути із цього проекту? Що варто було доопрацювати?*

Щоб робота над проєктами дала очікувані результати, учителеві слід переосмислити своє ставлення до учнівських граматичних, орфографічних та стилістичних помилок і знайти стимул, адекватний тим зусиллям і часові, що учень витратив на пошук інформації, відбір і наклеювання малюнків і фотографій, вирізок із журналів тощо [16 с. 38].

Розглянемо приклади групових та індивідуальних проєктних завдань, що були апробовані мною на заняттях з дошкільнятами та учнями перших та других класів:

1. *Тема проєкту: Тварини.*

Завдання: створити альбом про тварину, в якому подати опис, ілюстрації, таблицю загальних характеристик тощо.

2. *Тема проєкту: Будинки.*

Завдання: створити проєкт будинку мрії або житла майбутнього, в якому подати опис, ілюстрації, інтер'єр, план кімнат, макет.

3. *Тема проєкту: Кіно. Телебачення.*

Завдання: написати афішу з текстом до улюбленого фільму

Рольова гра – підготуватися до інтерв'ю із улюбленими актором або актрисою;

4. *Тема проєкту: Пори року.*

Завдання: створити альбом улюбленої пори року, це можуть бути ілюстрації, опис-розповідь, прислів'я, вірші, загадки, кросворди.

5. *Тема проекту: У місті.*

Завдання: скласти оповідання про пригоди секретного агента, описати події, скласти інструкції щодо виконання секретних місій, карти для орієнтування на місцевості, ілюстрації, плани міст тощо.

6. *Тема проекту: Їжа.*

Рольова гра «В кафе»: скласти меню, інсценізувати вечір в кафе) [11 с. 54].

Вивчаючи тему “Food”, учням було запропоновано виконати наступний проект:

In this project you have learn about food in Britain. Now make a project about food in your country. Here are some things that you could do:

1. Interview some visitors to your country. Ask them what they eat and what they think of the food.
2. Prepare a guide to places to eat in your town. What kinds of restaurants are there? What kind of food do they sell?
3. What is a traditional dish from your country? Write a recipe for it.

Вивчаючи тему “The geographical position of Ukraine ” учням можна запропонувати виконати наступне завдання:

Every country has got a famous and important river. Choose one from your country and make a project about it:

Find some information about it.

1. *Where does it start?*
2. *How long is it?*
3. *What towns or cities are built on it?*
4. *What do people use the river for?*

Find or draw a map of it.

Find some pictures of places along the river.

Arrange your pictures and texts along the map of your river [11 с. 67].

Проект «Інтерв'ю із англійськими туристами»:

У туристичних містах нашої держави цікаво було б провести із англомовними туристами інтерв'ю. Темі можна запропонувати самі різні: будні англомовних країн, враження від перебування в Україні, політичні події, тощо.

Цілі проекту: безпосередньо опитуючи англомовних туристів, учні мають усвідомити, що вони можуть використовувати набуті ними мовні знання у реальному житті. Крім цього, вони одержують додаткові знання по країнознавству та зможуть перевіряти та поглиблювати свою загальну ерудицію.

Коло учасників: необхідна постійна інтенсивна та консультативна діяльність вчителя англійської мови із учнями, котрі будуть брати участь у проекті. Чисельність учнів не повинна бути занадто великою. Емпірично подібний проект обмежується командою або групою однодумців. Учасникам проекту будуть потрібні наступні технічні засоби: диктофони, переносні касетні магнітофони, відеокамери, фотоапарати тощо.

Підготовча робота: учасникам проекту заздалегідь потрібно скласти перелік питань, ознайомитися із технікою, що буде застосовуватися під час інтерв'ю, провести декілька тренувальних інтерв'ю із своїми партнерами. Вчитель має наголосити, та підкреслити особливо, що не лише безпосередніми учасники інтерв'ю виконується важлива робота для проекту. Інші учні будуть задіюватися під час виконання не менш важливих завдань, а саме: як секретарі, адміністратори, фотографи, оператори, або редактори газети (радіорепортажу, відеофільму).

Порядок здійснення проекту:

- 1. розглянути тему «Моя країна очима зарубіжних туристів» на заняттях по країнознавству чи вивчити цю тему на уроках;*
- 2. обговорити цілі, плани та терміни роботи;*
- 3. визначити теми для майбутніх інтерв'ю;*
- 4. розподілити завдання та компетентності;*

5. зібрати інформацію про можливість провести опитування англомовних туристів; скласти приблизний перелік запитань і ключових пунктів інтерв'ю;
6. розподілити обов'язки;
7. вивчити правила поведінки із технічними засобами, що будуть застосовуватися під час інтерв'ю;
8. імітувати інтерв'ю;
9. власне проектна фаза;
10. підбити підсумки;
11. презентація: оформлення газети, відеофільму, радіорепортажу.

Труднощі під час роботи над проектом є неминучими. Не завжди в учнів є бажання обговорювати організаційні питання на іноземній мові, часто трапляються мовні помилки, спостерігається нестача додаткової літератури на іноземній мові, інформація часто береться із українських джерел, а потім перекладається [11 с. 88]. Але як показує практика застосування методу проектів створює гарні умови для розвитку самостійності та винахідливості. Усі студенти показали успішні результати та креативні здібності, свою індивідуальність та творчий підхід.

В результаті презентації проектів, студенти поділилися один з одним досвідом створення та розповіли про переваги проектної діяльності та в подальшому мали нагоду оцінити один одного та вказати на певні недоліки роботи, як покращити або вдосконалити роботу, тим самим поділилися досвідом, що не може бути не корисним.

Тому роль і участь вчителя в проекті дуже велика: в одних випадках перед розробленням проблеми необхідно ввести і напрацювати лексико-граматичний матеріал, в інших — педагог може лише підказати напрям пошуку, забезпечити джерелами, відправити учня (клас) до раніше вивченого матеріалу, дати опору тощо [27].

Школярі повинні навчитися самостійно знаходити потрібну інформацію і звертатися по допомогу до вчителя тільки у тих випадках, коли

вони самі не можуть знайти відповідь на запитання [5 с. 114]. Діти також мусять навчитися планувати свої дії і самостійно вирішувати, які матеріали їм знадобляться для виконання завдань проекту і де вони їх можуть знайти.

Таким чином, у процесі цієї діяльності учень розвиває свої інтелектуальні вміння, такі риси характеру як цілеспрямованість, наполегливість, працелюбність, набуває певні навчальні навички, а це забезпечує соціальну та професійну адаптацію в суспільстві, створює умови для розвитку креативності, що є важливим в сьогоденішньому швидкоплинному світі [5 с. 119-120].

Використання на уроках іноземної мови методу проектів робить процес навчання значно доступнішим, цікавішим, інтерактивним та посильним для кожного учня, формує вміння самостійного конструювання власних знань, орієнтування в інформаційному просторі, надає простір розвитку комунікативних умінь та емоційно-ціннісного відношення кожного школяра до вивчення іноземних мов, розвиває креативні навички. [5 с. 144].

Щодо практичного застосування вищезазначених вправ, які включають в себе новітні методичні принципи та інноваційні технології, що покращують та водночас полегшують навчальний процес хотілося б відмітити необхідність та обов'язковість їх застосування викладачем.

В ході проведення аналізу принципів новизни у викладанні іноземних мов важливо відзначити практичну значимість завдань, які включають ігрові форми та проектні методи навчання, що мають надзвичайний вплив на розвиток комунікативних навичок та умінь спілкуватися та працювати в парах або групах, що налічують декілька осіб, а також розвиток практичних умінь, навичок аудіювання при використанні технічних засобів на уроках англійської мови.

Виходячи з вищесказаного необхідно зробити детальні висновки про результати практичного застосування завдань:

1. Такий метод інтерактивного навчання як «*Cluster-Method*», який ще називають асоціативним колом сприяв розвитку взаємодії учнів та

подальшому розвитку у них комунікативних умінь, адже обговорення результатів роботи має важливе місце під час проведення заняття. У цьому виді діяльності брали участь 10 учнів, які в подальшому об'єднувалися в пари. Успішне засвоєння лексичного матеріалу, який застосовувався на уроці для створення асоціативного грона відбулося 80% відсотками учнів, що підтвердило усне опитування учнів наприкінці уроку. Для учнів у яких засвоєння матеріалу відбувалося складніше, було запропоновано додаткове прослуховування тематичних текстів з лексичними прогалинами, які необхідно заповнити.

2. Під час використання такої інтерактивної гри як **«Учимося разом» (Learning together)**, група учнів з 10 осіб успішно засвоїла увесь матеріал, поданий для опрацювання на уроці. Цей метод дає учням нагоду відчувати себе повноцінними учасниками навчального процесу як з боку учня, так і з боку вчителя та слугує принципово сучасним методом, при якому учні граються та вступаючи в комунікативні процеси один між одним підсвідомо запам'ятовують матеріал. Також в учнів у розпорядженні були такі технічні засоби як комп'ютер та проектор, якими усі вдало навчилися користуватися, застосовуючи аудіо, відео та ілюстративні матеріали.

3. Технологія проектної діяльності **«Mind-Map»** також не викликала складнощів на уроці та сприяла позитивному та успішному засвоєнню матеріалу. Усі 10 учнів на гідному рівні застосовували програму для створення інтелектуальної мапи, хоча раніше не мали нагоди працювати у схожому напрямку. Результат показав, що такий вид роботи не сприяє не тільки швидкому запам'ятовуванню матеріалу, але й розвитку креативних умінь учнів та практичних навичок роботи з програмою. У ході роботи вони мали нагоду спілкуватися та радитися один між одним, що створює сприятливі умови для засвоєння матеріалу.

4. **«Ажурна пила» (Jigsaw)** - це гра, яка стане в нагоді для зацікавлення групи учнів, адже даний вид роботи показав, що шляхом активного обговорення матеріалу відбулося його успішне засвоєння. Учні

мали нагоду працювати автономно від вчителя та отримали відповідальність за те, що відбувається, адже були лімітовані в часі, працювали злагоджено та швидко, тим самим екстремально запам'ятовували багато моментів. В результаті більшість з них засвоїла одразу велику кількість матеріалу, який уже вдало застосовувався на наступному уроці.

Можливості використання методу такої гри, які були застосовані на практиці:

1. При роботі з текстом;
2. При вивченні граматичного матеріалу;

Як це працювало під час роботи з текстом:

1. Учні діляться на групи по 4-6 чоловік, включаючи як слабких, так і сильних учнів;
2. Кожний член групи для розробки отримує підтему чи певну частину тексту (за обсягом матеріал має бути невеликим);
3. У групі відбувається обмін інформацією, кожний її учасник відчуває себе експертом у своєму запитанні;
4. Всі один одного слухають, задають запитання, роблять позначки, оскільки це є єдиним способом ознайомлення з усім об'ємом інформації;
5. За пройденою темою звітується вся команда, або хтось один із її членів;
6. Зацікавленою є вся команда, щоб її учасники все знали, так як це відіб'ється у загальній підсумковій оцінці.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи все згадане вище, можна стверджувати, що застосування навчальних інноваційних технологій дозволяє створювати принципово нову освітню діяльність, що розкриває широкі можливості для навчання, здатна підвищити мотивацію, розвивати самостійність, забезпечувати диференціацію та індивідуалізацію навчального процесу, сприяти модернізації у традиційній навчальній системі, сприяти розвитку практичних здібностей у застосуванні технічних засобів при роботі з новітніми програмами, формуванню мовленнєвої компетентності, здібностей проектної діяльності та групової праці.

Навчання іноземним мовам буде ефективним, якщо використовувати комплексний підхід та застосувати новітні засоби та інноваційні технології. Методи навчання іноземним мовам, що ґрунтуються на використанні новітніх технологій та методик у навчанні допоможуть розкрити творчий учнівський потенціал.

Сучасний вчитель повинен знати новітні методи навчання іноземній мові, спеціальні навчальні прийоми та техніки, щоб підбирати оптимально потрібні методи викладання у відповідності до рівня знань, інтересів та потреб школярів. Методи навчання не можна вважати простими алгоритмізованими одиницями, оскільки їхнє вмотивоване та раціональне використання на уроках англійської мови вимагає креативних підходів із боку вчителя.

Більшість із сучасних методик – комунікативно-орієнтовані. Одна із їх основних ознак – це учнівська творчість, оскільки саме творчі завдання, як демонструє наше дослідження на сьогодні є ознакою сучасності.

Отже, якісна мовна підготовка школярів є неможливою без застосування сучасних освітніх інноваційних технологій. Реалізація продуктивного мовного навчання є неможливою без розробки та впровадження необхідних навчальних технологій. Застосування

комп'ютерних технологій під час викладання іноземної мови дає змогу відходити від традиційних форм навчання та підвищувати індивідуалізацію навчально-виховної діяльності учнів.

Я, Сіренко Анастасія-Іванна Юріївна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Письмо як засіб навчання іноземної мови на початковому етапі» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева В.М. Інновації на уроках. \ \ журнал «Англійська мова та література». – 2004 - № 29 – 15 с.
2. Буренко В. Стратегічні напрями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти / Валентина Буренко, Валерій Редько // Іноземні мови в сучасній школі. – 2012. – № 4. – С. 28–33.
3. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 255 с.
4. Гайнова О.М. Проектна діяльність учнів на уроках англійської мови. \ \ журнал «Англійська мова та література». – 2005 - № 3 – 25 с.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий керівник українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с
7. Зубенко Т.В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови учнів початкової школи як стратегічна проблема у підготовці майбутнього вчителя Науковий вісник Миколаївського державного університету: Збірник наукових праць. – Випуск 20: Педагогічні науки. – Том 1 / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М.Пехоти. – Миколаїв: МДУ, 2008. – С. 206-211.
8. Каліта В.В.Застосування методу проектів у викладанні іноземної мови як засіб створення навчальної середовища формування та розвитку життєвих компетентностей учнів / Вікторія Володимирівна Каліта // Навчально-методичний збірник.– Харцизьк,2010. – 61 с.
9. Капітонов П.В. Використання нових інформаційних технологій у середній школі в процесі навчання. \ \ журнал «Англійська мова та література». – 2006 - № 32 . – 15 с.
10. Козак А. М. Використання гри на уроках іноземної мови //

Англійська мова та література. – 2011. – № 14. – С. 4-6.

11. Куранова С. І. Основи психолінгвістики : навч. посібник / С. І. Куранова – К. : ВЦ "Академія", 2012. – 208 с.

12. Люта А. В. Сучасні методи вивчення іноземних мов / А. В. Люта // Держава та регіони. Сер.: Гуманітарні науки. – 2012. – № 2. – С. 98–106.

13. Мицик О. М. Гра як метод навчання іншомовного спілкування учнів початкової школи // Англійська мова та література. – 2013. – № 22/23. – С. 40-49.

14. Ніколаєва С.Ю..Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навчальний посібник / С.Ю.Ніколаєва. -Київ.:Ленвіт, 2008.-285 с.

15. Олійник Т.О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності / Т.О. Олійник // Іноземні мови. – 2013. – №4. – С. 9-20.

16. Першукова О. Інтеграція сучасних підходів до навчання іноземних мов у країнах Європи / О. Першукова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – № 1. – С. 37–46.

17. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці // Доба. – 2002. - №2. – С.2-6.

18. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. — К., 2004. — 192 с.

19. Редько В. Відчинити вікно в інший світ : інтеркультурний підхід до навчання іноземних мов – нова парадигма в шкільній іншомовній освіті / В. Редько, Л. Мамонова, С. Полякова // Іноземні мови в навчальних закладах – 2008. – № 1 – С. 22–26.

20. Сажко Л. А. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції у школах з поглибленим вивченням іноземних мов / Л. А. Сажко // Іноземні мови. – 2011. – № 1. – С. 26–30.

21. Самовник В. В. Значення та роль гри як інтерактивної технології навчання // Англійська мова та література. – 2012. – № 27. – С. 2-7.

Ставицький; За заг. ред. Л.Д. Покроєвої. – Харків: ХОНМІБО, 2006. – 28 с.

22. Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей : колективна монографія / заг. і наук. ред. О. Б. Бігич. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2013. – 383 с.

23. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2008. – 232 с.

24. Хом'як А. Особистісно-діяльнісний підхід як важлива умова формування комунікативної компетентності учнів у процесі вивчення англійської мови [Текст] / А. Хом'як // Молодь і ринок. – 2008. – № 2 (37). – С. 129–134.

25. Шевченко Е. Б. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови. \ \ журнал «Англійська мова та література». – 2005 - № 24 . – 25 с.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

Електронні ресурси:

26.Гладка О.В. Формування комунікативної компетенції студентів на основі проектної методики навчання іноземної мови [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://zag-pedagogika.at.ua/load/formuvannja_komunikativnoji_kompetencij...

27.Шалацька Г.М. Проектна методика та ефективність її застосування в навчанні іноземним мовам [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73668.doc.htm/

ДОДАТКИ

Додаток А (план-конспект уроку для учнів 3 класу)

Тема: «Pets and animals».

Тип заняття: Засвоєння раніше набутих знань.

Цілі:

1. **Практична ціль:** поглиблення знань лексичних одиниць на тему «Animals», покращення навичок аудіювання, удосконалення навичок початкового користування комп'ютером, покращення усного мовлення, розвиток мовленнєвої компетенції шляхом роботи в парах.
2. **Виховна:** покращення навичок колективної співпраці та виховання культури та етики.
3. **Розвиваюча:** поглиблення навичок самостійного мислення, колективної роботи, розвиток творчих і практичних навичок.
4. **Освітня:** удосконалення знань учнів з теми.
5. **Обладнання:** друковані картки з ілюстраціями тварин або лексичних одиниць, аудіоматеріал, відеоматеріал, комп'ютер, роздатковий матеріал.

Етап 1

Організаційні моменти:

Мета – Залучення учнів до роботи та мотивація до навчання.

Прийом: Привітання з учнями та мовленнєва зарядка.

Good morning! I am happy to see you. How are you today? Let`s start your lesson.

Фонетична зарядка:

1. Спочатку налаштуємо наші язички на сприймання іншомовного мовлення. Look at the blackboard. This is the sound [eI].
2. Repeat all together.
3. Let`s name some words with this sound: snake, tail, cake, body.
4. Look at this card. This is the sound [e].

5. Repeat all together.
6. Let's name some words with this sound: elephant, pet, head.
7. Look at the card. This is the sound [æ]. (борідка вниз, широко відкриваємо рот). Repeat all together.
8. Let's name some words with this sound: parrot, cat, rabbit, hamster, hand, animal. Look at the card. This is the sound [ɔ:]
9. Repeat all together.
10. Let's name some words with this sound: horse, small, all, ball.

Етап 2

Введення дітей в іншомовну атмосферу:

Приєм: Гра-загадка «Вгадай тварину»

Вчитель читає учням загадки, учні повинні їх відгадувати.

1. It is a domestic animal. It likes fish. (a cat)
2. It is a wild animal. It likes bananas. (a monkey)
3. It is very big and grey. (an elephant)
4. This animal likes grass. It is a domestic animal. It gives us milk. (a cow)

Етап 3

Основна частина уроку:

Мета: Покращення навичок аудіювання.

Учні займають місця за комп'ютером та одягають навушники для прослуховування та перегляду матеріалу.

<https://www.youtube.com/watch?v=93U4fvaIYCU>

По завершенню перегляду діти об'єднуються в пари та називають тварин, яких запам'ятали з відео по черзі англійською мовою.

Етап 4

Приєм 1: Читання віршів та обговорення.

Cat

My cat likes rats,

My cat is black

Rats are grey and fat.

My cat is fat

Frog

The little green frog

Takes off its cloak

Jumps on a log,

And begins to croak.

Yellow lion

Crocodile

I see a big yellow lion

I am a crocodile.

A big yellow lion!

I like to play.

What a big yellow lion!

I go swimming

What a lion! What a lion

Every day.

Приєм 2: Учитель пропонує дітям об'єднатися у 2 команди прочитати і відгадати загадки про тварин. Кожна команда відгадує по 3 загадки.

1. I can swim, I can't fly, I eat fish, I am a bird (duck)
2. I eat other animals, I have a big mouth, I'm green, I live in the water (crocodile)
3. I live in Africa, I'm yellow and brown, I eat leaves I have a long neck (giraffe)
4. I have four legs, I'm a pet, I don't like cats, I bark (dog)
5. I live in the house, I eat everything, I'm small and grey, Cats eat me (mouse)
6. I live in the forest, I like bananas (monkey)

Етап 5

Приєм: Власні висловлювання учнів.

Кожен учень по черзі (ланцюжком) запитує один у одного про улюблену тварину

What is your favorite animal?

My favourite animal is/ animals are...

Етап 6

Заключна частина уроку: Домашнє завдання .

Створити презентацію на тему «My favorite animal» в Power Point з використанням ілюстрацій та фото. Презентувати з розповіддю на англійській мові на наступному уроці.

Етап 7

Підсумки роботи та оцінювання учнів.